

Акт
лісопатологічного обстеження лісових насаджень філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України», що потребують проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів у 2025 році

29.11.2024р.

с. Геронимівка

Нами, начальником відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» ДОМАНЧУК Оленою, інженером – лісопатологом I категорії відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» РУДЬ Раїсою, інженером – лісопатологом I категорії відділу нагляду та прогнозу ДСЛП «Херсонлісозахист» ВОВКОМ Володимиром, головним лісничим філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» СИДОРЕНКОМ Олександром, інженером охорони та захисту лісу філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» КОЗКОЮ Вадимом, лісничим Дубіївського лісництва КОЗАЧЕНКОМ Ігорем, проведено 29 листопада 2024 року лісопатологічне обстеження насаджень філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» (далі – Філія) з метою здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на загальній площі 222,8 га.

Таксаційна характеристика обстежених ділянок відповідно до Проектів організації та розвитку лісового господарства (таксаційний опис, відомості поквартальних підсумків) 2014 року, наведена в таблиці:

Лісництво (урочище)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер підвиділу	у тому числі площа, можлива для експлуатації	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів лісовпорядкування							Категорія захищеності
						склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану, куб. метрів на 1 гектар	
Дубіївське	152	17	11,0		11,0	9Сз1Дз	66	0,80	1А	27	30	420	2
Дубіївське	166	2	57,0		57,0	7Сз3Дз	61	0,70	1А	25	30	350	2
Дубіївське	166	3	39,0		39,0	6Сз3Дз1Гз	66	0,80	1А	27	30	320	2
Дубіївське	175	21	20,0		18,6	10Сз	81	0,70	1	26	34	410	2
Дубіївське	188	22	11,0		11,0	10Сз	66	0,70	1А	25	32	390	2
Дубіївське	188	28	2,3		2,3	10Сз	66	0,70	1А	25	32	390	2
Дубіївське	192	18	57,0		57,0	10Сз+Дз	92	0,60	1	26	36	340	2
Дубіївське	197	4	10,0		10,0	8Сз2Дз+Бп	56	0,80	2	17	26	220	2
Дубіївське	197	6	14,0		14,0	4Сз3Дз2Бп1Гз	85	0,80	1	27	36	300	2
Дубіївське	197	7	2,9		2,9	8Сз2Дз+Ос+Бп	61	0,70	1А	26	30	360	2
Разом по л-ву:			224,2		222,8								
Разом:			222,8										

З метою визначення причин виникнення патологічних процесів в лісових насадженнях Дубіївського лісництва філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» (далі – Філія), призначення в них заходів з поліпшення санітарного стану, було проведено лісопатологічне обстеження лінійним методом шляхом візуального обстеження стану дерев, керуючись Санітарними правилами в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 року № 555.

В результаті обстеження встановлено:

При лісопатологічному обстеженні хвойних насаджень у Дубіївському лісництві Філії відмічено погіршення санітарного стану дерев в результаті глобальної зміни клімату, зокрема, потеплінням (засуха та відсутність опадів), у зв'язку із чим, склалися сприятливі умови для розповсюдження і розмноження хвороб лісу та стовбурових шкідників. На

ділянках вказаного лісництва спостерігається всихання дерев хвойних порід, де будуть відібрані у вибірку санітарну рубку дерева IV - VI категорії санітарного стану.

У хвойних насадженнях вище зазначеного лісництва відбираються у вибірку санітарну рубку дерева сосни звичайної IV – VI категорії санітарного стану: відмираючі, сухостійні, з жовто – зеленою, яскраво – червоною та відсутньою глицею, з поваленими та зламаними в комелі сухостійними стовбурами та завислими на інших деревах, з нахилом нижньої та середньої частин стовбура понад 30 градусів від вертикальної осі, дерева з дугоподібно зігнутими стовбурами, з підірваною кореневою системою, з локальним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками. Переважаючими видами, що завдали найбільшої шкоди лісовим насадженням Філії є короїд верхівковий, короїд шести зубчастий, в меншій мірі - малий сосновий лубоїд, вусачі : сірий довговусий, кореневий коротковусий, рагій ребристий та златки. Вся пошкоджена стовбуровими шкідниками частина хвойних дерев уражена заболонною синьою гниллю дереворуйнівних грибів, які розвиваються в ходах комах у заболонній частині стовбурів. Посиніння деревини хвойних дерев пов'язане з патогенним грибом офіостомой.

Шкідливість комах і збудників хвороб проявляється у порушенні структури крон, частковій або повній втраті хвої, зменшенні приросту, зменшенні стійкості до дії вітру та інших чинників, погіршенні санітарного стану дерев або їхньої загибелі, впливі на генеративну сферу дерев, а також – на якість лісової продукції, зокрема деревини.

Одним із заходів зменшення небезпеки поширення стовбурових шкідників та хвороб лісу є вчасне проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

Оглянуті ділянки, де відмічено свіже групове всихання дерев сосни (IV - V категорії санітарного стану), пошкоджених стовбуровим шкідниками (короїдне враження), які **занести в Книгу обліку осередків хвороб і шкідників лісу як осередок верхівкового короїда: Дубіївське лісництво – квартал 152 виділ 17, квартал 166 виділа 2, 3, квартал 175 виділ 21, квартал 197 виділ 7.**

Вагомою причиною погіршення стану соснових дерев та їх всихання на обстежених ділянках Дубіївського лісництва є розмноження рослини – напівпаразита омели австрійської. Присутні соснові дерева, в яких крони понад 30 відсотків заселені омелою, відмираючі та загиблі - IV – VI категорії санітарного стану, із блідо – зеленою, червоною та відсутньою глицею, суховершинні, без приростів, з локальним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками (короїди, вусачі, златки), які теж будуть відібрані в вибірку санітарну рубку.

Відповідно «Санітарних правил в лісах України» - «дерева з рослинами-напівпаразитами (омелою) III-VI категорій санітарного стану підлягають вирубуванню».

При лісопатологічному обстеженні на всіх обстежених ділянках виявлені поодинокі дерева з ранами раку – сірянки, які розташовані в середній і верхній частині стовбурів під кронами, що призвело додатково до сильного ослаблення дерев, на яких спостерігається зрідження крони із жовто – зеленою та червоною глицею, суховершинність, відсутність приростів. Є рани витягнутої форми, кора на ранах відшаровується, живиця, яка виділялась із зруйнованих смоляних ходів, засохла в повітрі. У вибірку санітарну рубку відбиратимуться дерева, коли рана охоплює понад 1/2 периметра стовбура в нижній частині (нижче середини) крони або всохло понад 1/2 крони.

Пошкоджені насадження є небезпечними об'єктами розповсюдження осередків вторинних шкідників та хвороб лісу в суміжних насадженнях. Важливим є оперативне вилучення свіжозаселених короїдами хвойних дерев з насаджень для зменшення чисельності шкідливих комах.

Слід відмітити, на ділянках, де присутні дерева дуба, у вибірку санітарну рубку будуть взяті тільки дерева сосни.

Таким чином, в обстежених насадженнях Філії будуть відібрані у вибірку санітарну рубку дерева, пошкоджені стовбуровими шкідниками та хворобами лісу, а саме:

- дерева хвойних порід IV – VI категорій санітарного стану, пошкоджені комплексом стовбурових шкідників: короїдами (верхівковим та шестизубчастим, малим сосновим лубоїдом), вусачами (сірим довговусим, рагієм ребристим, кореневим коротковусим), златками;
- дерева IV – VI категорії санітарного стану, вражені раком – сірянкою, підлягаючі ВСР.

Характер всихання насаджень поодинокий та груповий. Тип всихання – різкий та поступовий.

При проведенні вибіркового санітарного рубки у насадженнях філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» залишати дерева, які виконують важливі біоценологічні функції та слідкувати, щоб зменшення повноти насаджень не було нижче встановленого показника повноти.

ДСЛП «Херсонлісозахист» рекомендує лісовій охороні Філії здійснювати моніторинг за поширенням шкідників лісу та весною проводити наземні біологічні заходи боротьби із шкідниками лісу, а саме розвішування гнізд для птахів.

Висновок:

1. В насадженнях, пошкоджених стовбуровими шкідниками та вражених хворобами лісу, з метою недопущення розмноження та розповсюдження у прилеглих насадженнях стовбурових шкідників, хвороб лісу, провести заходи з поліпшення санітарного стану лісів із застосуванням найефективніших методів та технологій, враховуючи стан насаджень, особливості розвитку шкідників.
2. З метою поліпшення санітарного стану лісів, обстежені насадження потребують проведення **вибірково санітарної рубки на загальній площі 222,8 га.**
3. Заходи з поліпшення санітарного стану лісів здійснювати з дотриманням вимог «Санітарних правил в лісах України», затверджених постановою КМУ від 27 липня 1995 року № 555.

Акт складений в 3 примірниках.

Додаток: фотоматеріали

Начальник відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист»

Олена ДОМАНЧУК

Інженер – лісопатолог I категорії відділу діагностики
ДСЛП «Херсонлісозахист»

Раїса РУДЬ

Інженер – лісопатолог I категорії відділу нагляду та прогнозу
ДСЛП «Херсонлісозахист»

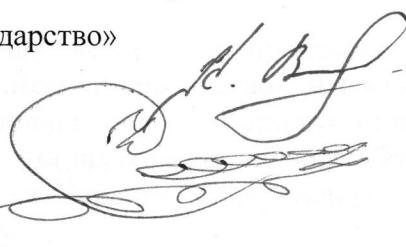
Володимир БОБК

Головний лісничий філії «Черкаське лісове господарство»
ДП «Ліси України»

Олександр СИДОРЕНКО

Інженер ОЗЛ філії «Черкаське лісове господарство»
ДП «Ліси України»

Вадим КОЗКА

Лісничий Дубіївського лісництва

Ігор КОЗАЧЕНКО

Акт
лісопатологічного обстеження лісових насаджень філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України», що потребують проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів у 2025 році

28.11.2024р.

с. Геронимівка

Нами, начальником відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» ДОМАНЧУК Оленою, інженером – лісопатологом I категорії відділу нагляду та прогнозу ДСЛП «Херсонлісозахист» ВОВКОМ Володимиром, головним лісничим філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» СИДОРЕНКОМ Олександром, інженером охорони та захисту лісу філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» КОЗКОЮ Вадимом, лісничим Білозірського лісництва КРАВЧЕНКОМ Павлом, проведено 27 - 28 листопада 2024 року лісопатологічне обстеження насаджень філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» (далі – Філія) з метою здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на загальній площі 220,4 га.

Таксаційна характеристика обстежених ділянок відповідно до Проектів організації та розвитку лісового господарства (таксаційний опис, відомості поквартальних підсумків) 2014 року, наведена в таблиці:

Лісництво (урочище)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер підвиділу	у тому числі площа, можлива для експлуатації	Коротка таксаційна характеристика насадження відповідно до матеріалів лісовпорядкування							Категорія захисності
						склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану, куб. метрів на 1 га	
Білозірське	203	5	3,7		3,7	10Сз+Дз	76	0,70	1А	29	36	460	2
Білозірське	203	13	12,0		12,0	9Сз1Дз+Бп	67	0,70	1А	27	36	380	2
Білозірське	204	2	16,5		16,5	10Сз+Дз	76	0,60	1А	29	34	400	2
Білозірське	204	7	8,8		8,8	9Сз1Дз	76	0,60	1А	28	32	340	2
Білозірське	213	10	18,0		18,0	8Сз1Дз1Лпд+Гз+Клг	84	0,60	1А	31	40	360	2
Білозірське	221	2	18,0		16,9	8Сз2Дз	73	0,60	1А	27	34	310	2
Білозірське	222	1	28,0	2	8,5	8Сз2Дз	91	0,50	1А	30	32	310	2
Білозірське	223	35	1,0		1,0	9Сз1Дз+Лпд	59	0,70	1Б	27	30	400	2
Білозірське	223	36	3,5		3,5	7Сз2Дз1Лпд+Гз	71	0,70	1А	27	32	340	2
Білозірське	239	2	6,3		6,3	5Дз4Сз1Бп+Лпд	90	0,60	2	23	32	250	2
Білозірське	241	1	25,0		22,8	10Сзк	60	0,50	1А	25	28	270	2
Білозірське	258	13	9,2		9,2	8Сз2Дз+Бп+Лпд	66	0,70	1А	26	28	380	2
Білозірське	262	4	7,2		7,2	6Сз4Дз+Бп	66	0,60	1А	26	32	300	2
Білозірське	262	16	8,0		8,0	8Сз2Дз	55	0,70	1А	24	28	320	2
Білозірське	272	1	11,0		10,5	7Сз2Дз1Гз	62	0,70	1А	25	32	310	2
Білозірське	272	2	10,0		10,0	9Сз1Дз+Гз+Бп+Лпд	55	0,80	1А	24	28	390	2
Білозірське	272	4	6,5		5,8	7Сз2Дз1Бп	63	0,70	1А	25	30	320	2
Білозірське	272	16	13,0		11,1	9Сз1Дз+Бп	56	0,70	1А	23	28	310	2
Білозірське	282	4	16,0		16,0	9Сз1Дз+Бп	58	0,70	1	22	24	290	2
Білозірське	282	5	12,0		11,6	7Сз3Дз	65	0,80	1А	26	34	380	2
Білозірське	282	6	13,0		13,0	8Сз1Бп1Дз+Ос	59	0,70	1А	25	30	350	2
Разом по л-ву:			246,7		220,4								
Разом ВСР по Філії:			220,4										

З метою визначення причин виникнення патологічних процесів в лісових насадженнях Білозірського лісництва філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» (далі – Філія), призначення в них заходів з поліпшення санітарного стану, було проведено лісопатологічне

обстеження лінійним методом шляхом візуального обстеження стану дерев, керуючись Санітарними правилами в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 року № 555.

В результаті обстеження встановлено:

При лісопатологічному обстеженні хвойних насаджень у Білозірському лісництві Філії відмічено погіршення санітарного стану дерев в результаті глобальної зміни клімату, зокрема, потеплінням (засуха та відсутність опадів), стихійних явищ (бурелом, вітровал), у зв'язку із чим, склалися сприятливі умови для розповсюдження і розмноження хвороб лісу та стовбурових шкідників. На ділянках вказаних лісництв спостерігається всихання дерев хвойних порід, де будуть відібрані у вибіркову санітарну рубку дерева IV - VI категорії санітарного стану.

У хвойних насадженнях вище зазначеного лісництва відбираються у вибіркову санітарну рубку дерева сосни звичайної IV – VI категорії санітарного стану: відмираючі, сухостійні, з жовто – зеленою, яскраво – червоною та відсутньою глицею, з поваленими та зламаними в комелі сухостійними стовбурами та завислими на інших деревах, з нахилом нижньої та середньої частин стовбура понад 30 градусів від вертикальної осі, дерева з дугоподібно зігнутими стовбурами, з підірваною кореневою системою, з локальним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками. Переважаючими видами, що завдали найбільшої шкоди лісовим насадженням Філії є короїд верхівковий, короїд шести зубчастий, в меншій мірі - малий сосновий лубоїд, вусачі: сірий довговусий, кореневий коротковусий, рагій ребристий та златки. Вся пошкоджена стовбуровими шкідниками частина хвойних дерев уражена заболонною синьою гниллю дереворуйнівних грибів, які розвиваються в ходах комах у заболонній частині стовбурів. Посиніння деревини хвойних дерев пов'язане з патогенним грибом офіостомой.

Шкідливість комах і збудників хвороб проявляється у порушенні структури крон, частковій або повній втраті хвої, зменшенні приросту, зменшенні стійкості до дії вітру та інших чинників, погіршенні санітарного стану дерев або їхньої загибелі, впливі на генеративну сферу дерев, а також – на якість лісової продукції, зокрема деревини.

Одним із заходів зменшення небезпеки поширення стовбурових шкідників та хвороб лісу є вчасне проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

Оглянуті ділянки, де відмічено свіже групове всихання дерев сосни (IV – V категорії санітарного стану), пошкоджених стовбуровим шкідниками (короїдне враження), які **занести в Книгу обліку осередків хвороб і шкідників лісу як осередок верхівкового короїда: Білозірське лісництво – квартал 203 виділа 5, 13, квартал 221 виділ 2, квартал 223 виділа 35, 36, квартал 239 виділ 2, квартал 258 виділ 13, квартал 262 виділа 4, 16, квартал 272 виділа 1, 2, квартал 282 виділа 4, 5, 6.**

Соснові ділянки в кварталі 204 виділах 2, 7 пошкоджені внаслідок стихійного лиха (буреломом та вітровалом), де в першу чергу будуть відібрані дерева з поваленими та зламаними стовбурами по всій площі виділів.

На обстежених ділянках Білозірського лісництва поодинокі та групами присутні повалені сухостійні дерева VI категорії санітарного стану, із зламами в комелі, з локально та повністю відшарованою корою, із слідами пошкодження стовбуровими шкідниками.

Вагомою причиною погіршення стану соснових дерев та їх всихання на всіх оглянутих ділянках лісництва є розмноження рослини – напівпаразита омели австрійської. Присутні соснові дерева, в яких крони понад 30 відсотків заселені омелою, відмираючі та загиблі - IV – VI категорії санітарного стану, із блідо – зеленою, червоною та відсутньою глицею, суховершинні, без приростів, з локальним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками (короїди, вусачі, златки), які теж будуть відібрані в вибіркову санітарну рубку.

Соснові ділянки даного лісництва обліковуються по Філії, як осередок омели австрійської із зазначенням в таксаційному описі. **Але в Книгу обліку хвороб та шкідників лісу занести ділянки, які відсутні в наявному осередку омели австрійської: квартал 222 виділ 1, квартал 272 виділ 16.**

Відповідно «Санітарних правил в лісах України» - «дерева з рослинами-напівпаразитами (омелою) III-VI категорій санітарного стану підлягають вирубуванню».

По Філії у Білозірському лісництві квартал 241 виділ 1 **обліковується осередок кореневої губки**, де спостерігаються наявні ознаки, характерні для кореневої губки - це групове всихання з випаданням дерев, галявини, що оточуються дуже ослабленими всихаючими деревами з

ажурними кронами, короткими пагонами з біло-зеленою хвоєю у вигляді пучків, з окорованою нижньою частиною стовбурів, пошкодженими стовбуровими шкідниками (короїди, вусачі, златки), з нальотом чорно-коричневого кольору. В результаті враження кореневими гнилями, деревостани втрачають свою механічну стійкість, звідси і вітровальні дерева. Коренева губка викликає строкату, корозійну, ядрову, кореневу і комлеву гниль, відшарування кори в нижній частині стовбура. На ряду з враженням кореневою губкою в квартал 241 виділ 1 спостерігаємо короїдне враження соснових дерев.

В кварталі 203 виділі 13 спостерігається враження окремих дерев сосною губкою з виходом плодів тіл по стовбурах на різній висоті, що викликає червоно-буру корозійну гниль, підлягаючі вибірковій санітарній рубці. Гниль в стовбурі має форму циліндра, що закінчується виступами різної довжини. Протяжність гнилі становить 5-7 м. Поки на ураженому дереві не з'являються плодів тіла, воно зовні не відрізняється від здорового.

При лісопатологічному обстеженні на соснових ділянках виявлені поодинокі дерева з ранами раку – сірянки, які розташовані в середній і верхній частині стовбурів під кронами, що призвело додатково до сильного ослаблення дерев, на яких спостерігається зрідження крони із жовто-зеленою та червоною глицею, суховершинність, відсутність приростів. У вибірккову санітарну рубку відбиратимуться дерева, коли рана охоплює понад 1/2 периметра стовбура в нижній частині крони або всохло понад 1/2 крони.

Пошкоджені насадження є небезпечними об'єктами розповсюдження осередків вторинних шкідників та хвороб лісу в суміжних насадженнях. Важливим є оперативне вилучення свіжозаселених короїдами хвойних дерев з насаджень для зменшення чисельності шкідливих комах.

Слід зазначити, що в багатьох обстежених ділянках Білозірського лісництва базовим лісовпорядкуванням призначені вибіркові санітарні рубки, а ділянка в кварталі 222 виділі 1 зазначена як мінусове насадження.

Таким чином, в обстежених насадженнях Філії будуть відібрані у вибірккову санітарну рубку дерева, пошкоджені стовбуровими шкідниками та хворобами лісу, а саме:

- дерева хвойних порід IV – VI категорій санітарного стану, пошкоджені комплексом стовбурових шкідників: короїдами (верхівковим та шестизубчастим, малим сосновим лубоїдом), вусачами (сірим довговусим, рагієм ребристим, кореневим коротковусим), златками;
- соснові дерева з виходом плодів тіл дереворуйнівних грибів;
- дерева хвойних порід в осередку кореневої губки;
- дерева сосни, на яких понад 30 відсотків крони заселено омелою австрійською;
- дерева IV – VI категорії санітарного стану, вражені раком – сірянкою, підлягаючі вибірковій санітарній рубці.

Характер всихання насаджень поодинокий та груповий. Тип всихання – різкий та поступовий.

На обстежених ділянках, які відносяться до рекреаційно-оздоровчих лісів, у вибірккову санітарну рубку будуть відібрані дерева з плодів тілами дереворуйнівних грибів та уражені раковими хворобами лише IV та V категорії санітарного стану лісів згідно «Санітарних правил в лісах України».

При проведенні вибіркових санітарних рубок у насадженнях Філії залишати дерева, які виконують важливі біоценологічні функції та слідкувати, щоб зменшення повноти насаджень не було нижче встановленого показника повноти.

ДСЛП «Херсонлісозахист» рекомендує лісовій охороні Філії здійснювати моніторинг за поширенням шкідників лісу та весною проводити наземні біологічні заходи боротьби із шкідниками лісу, а саме розвішування гнізд для птахів.

Висновок:

1. В насадженнях, пошкоджених стовбуровими шкідниками та вражених хворобами лісу, з метою недопущення розмноження та розповсюдження у прилеглих насадженнях стовбурових шкідників, хвороб лісу, провести заходи з поліпшення санітарного стану лісів із застосуванням найефективніших методів та технологій, враховуючи стан насаджень, особливості розвитку шкідників.

2. З метою поліпшення санітарного стану лісів, обстежені насадження потребують проведення **вибірково санітарної рубки на загальній площі 220,4 га.**
3. Заходи з поліпшення санітарного стану лісів здійснювати з дотриманням вимог «Санітарних правил в лісах України», затверджених постановою КМУ від 27 липня 1995 року № 555.

Акт складений в 3 примірниках.

Додаток: фотоматеріали

Начальник відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист»

Олена ДОМАНЧУК

Інженер – лісопатолог І категорії відділу нагляду та прогнозу
ДСЛП «Херсонлісозахист»

Володимир БОБК

Головний лісничий філії «Черкаське лісове господарство»
ДП «Ліси України»

Олександр СИДОРЕНКО

Інженер ОЗЛ філії «Черкаське лісове господарство»
ДП «Ліси України»

Вадим КОЗКА

Лісничий Білозірського лісництва

Павло КРАВЧЕНКО

Акт
лісопатологічного обстеження лісових насаджень філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України», що потребують проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів у 2025 році

26.11.2024р.

с. Геронимівка

Нами, начальником відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» ДОМАНЧУК Оленою, інженером – лісопатологом I категорії відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» РУДЬ Раїсою, інженером – лісопатологом I категорії відділу нагляду та прогнозу ДСЛП «Херсонлісозахист» ВОВКОМ Володимиром, головним лісничим філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» СИДОРЕНКОМ Олександром, інженером охорони та захисту лісу філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» КОЗКОЮ Вадимом, лісничим Дахнівського лісництва БАСАРАБОМ Олександром, лісничим Свидівського лісництва КРАВЧЕНКОМ Юрієм, проведено 25 - 26 листопада 2024 року лісопатологічне обстеження насаджень філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» (далі – Філія) з метою здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на загальній площі 348,5 га.

Таксаційна характеристика обстежених ділянок відповідно до Проектів організації та розвитку лісового господарства (таксаційний опис, відомості поквартальних підсумків) 2014 року, наведена в таблиці:

Лісництво (урочище)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер підвиділу	у тому числі площа, можлива для експлуатації	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів лісовпорядкування							Категорія захисності
						склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану, куб. метрів на 1 га	
Дахнівське	9	7	4,5		4,5	9Сз1Дз+Лпд	76	0,80	1Б	30	32	525	2
Дахнівське	9	8	5,5		5,5	7Сз2Дз1Лпд	61	0,90	1Б	29	28	465	2
Дахнівське	9	84	1,1		1,1	10Сз+Дз	43	0,60	1А	20	24	255	2
Дахнівське	16	8	20,0		18,5	10Сз	86	0,60	2	24	36	320	2
Дахнівське	16	11	12,0		12,0	10Сз+Бп+Дз	86	0,60	1	26	36	345	2
Дахнівське	21	17	2,0		2,0	6Сз(61)4Сз(76)	61	0,60	1А	23	28	300	2
Дахнівське	21	18	2,8		2,6	10Сз	61	0,60	1	22	28	280	2
Дахнівське	29	2	12,0		12,0	10Сз	86	0,50	2	23	32	255	2
Дахнівське	34	7	4,5		4,0	10Сз	61	0,80	1Б	27	32	480	2
Дахнівське	52	19	1,0		1,0	9Сз1Дз	81	0,60	1	27	32	360	2
Дахнівське	61	27	2,8		2,8	8Сз2Дз+Бп	71	0,80	1А	28	32	450	2
Дахнівське	62	2	0,6		0,6	10Сз	90	0,50	1	28	44	325	2
Дахнівське	62	5	3,5		3,5	10Сзк	59	0,80	1	21	28	325	2
Дахнівське	62	14	64,0		62,4	10Сз	67	0,80	1Б	28	36	503	2
Дахнівське	62	20	2,3		2,3	10Сз	57	0,80	1А	22	28	370	2
Дахнівське	62	21	1,1		1,1	10Сз	67	0,80	1	23	32	390	2
Дахнівське	62	22	0,4		0,4	8Сз2Бп	43	0,80	2	14	22	170	2
Дахнівське	63	23	2,1		1,4	10Сз+Дз+Гшм	76	0,70	1	26	32	405	2
Дахнівське	64	9	2,1		2,1	10Сз	66	0,80	1	24	30	420	2
Дахнівське	64	11	4,0		4,0	10Сз	85	0,60	1А	30	44	410	2
Дахнівське	64	16	1,9		1,9	10Сз+Дз	57	0,60	1Б	26	28	340	2
Дахнівське	65	1	1,6		1,6	10Сз	101	0,60	2	26	40	345	2

Дахнівське	65	4	16,0		16,0	10Сз	93	0,60	2	26	36	343	2
Дахнівське	65	5	2,2		2,2	10Сз+Дз	94	0,60	1	28	40	380	2
Дахнівське	65	7	0,6		0,6	10Сз	46	0,80	2	14	24	190	2
Дахнівське	91	7	5,5		4,7	8Сз(61)2Сз(41)	61	0,60	1А	25	28	315	2
Дахнівське	91	7	5,5	3	0,2	8Сз(61)2Сз(41)	61	0,60	1А	25	28	315	2
Дахнівське	110	12	7,0		7,0	10Сз	55	0,90	1Б	25	28	490	2
Дахнівське	110	19	7,6		7,6	7Сз2Дз1Бп+Гз	76	0,80	1А	28	40	465	2
Дахнівське	111	2	7,5		7,5	8Сз2Дз+Гз+Лпд	81	0,80	1А	28	36	480	2
Дахнівське	111	26	3,3		3,3	9Сз1Дз+Бп	73	0,80	1А	29	36	510	2
Дахнівське	111	29	9,0		9,0	10Сз	60	0,90	1Б	27	28	545	2
Разом по л-ву:			210,5		205,4								
Свидівське	1	5	6,8		6,8	10Сз	90	0,60	1	28	36	380	2
Свидівське	5	6	0,5		0,5	10Сз	101	0,50	1	29	40	330	2
Свидівське	6	2	6,6		6,6	9Сз1Дз	91	0,60	1	29	40	360	2
Свидівське	6	6	0,5		0,5	8Сз2Дз	65	0,60	1А	27	32	310	2
Свидівське	7	4	7,9	3	1,2	10Сз+Дз+Клг	86	0,50	1А	31	36	360	2
Свидівське	7	4	7,9		3,4	10Сз+Дз+Клг	86	0,50	1А	31	36	360	2
Свидівське	7	10	3,0		3,0	10Сз+Дз+Клг+Гз	76	0,60	1Б	31	36	410	2
Свидівське	46	19	12,0		12,0	7Сз3Дз+Бп	71	0,70	1А	26	34	320	2
Свидівське	46	25	11,0		11,0	9Сз1Дз	74	0,60	1А	28	32	360	2
Свидівське	47	12	33,6		33,6	5Сз4Дз1Бп	66	0,70	1	24	30	310	2
Свидівське	47	13	8,6		8,6	6Дз2Сз2Бп+Ос	65	0,80	1	23	28	350	2
Свидівське	48	16	2,1		2,1	4Сз5Дз1Бп	74	0,60	1	24	32	245	2
Свидівське	55	2	1,9		1,9	8Сз2Дз+Бп+Ос	84	0,70	2	24	32	320	2
Свидівське	55	3	49,0		49,0	7Сз3Дз+Бп	66	0,70	1	22	30	280	2
Свидівське	55	4	2,9		2,9	10Сз	86	0,70	1	25	32	390	2
Всього:			154,3		143,1								
Разом ВСР по Філії:					348,5								

З метою визначення причин виникнення патологічних процесів в лісових насадженнях Дахнівського та Свидівського лісництв філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» (далі – Філія), призначення в них заходів з поліпшення санітарного стану, було проведено лісопатологічне обстеження лінійним методом шляхом візуального обстеження стану дерев, керуючись Санітарними правилами в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 року № 555.

В результаті обстеження встановлено:

При лісопатологічному обстеженні хвойних насаджень у Дахнівському та Свидівському лісництвах Філії відмічено погіршення санітарного стану дерев в результаті глобальної зміни клімату, зокрема, потеплінням (засуха та відсутність опадів), у зв'язку із чим, склалися сприятливі умови для розповсюдження і розмноження хвороб лісу та стовбурових шкідників. На ділянках вказаних лісництв спостерігається всихання дерев хвойних порід, де будуть відібрані у вибірку санітарну рубку дерева IV - VI категорії санітарного стану.

У хвойних насадженнях вище зазначених лісництв відбираються у вибірку санітарну рубку дерева сосни звичайної IV – VI категорії санітарного стану: відмираючі, сухостійні, з

жовто – зеленою, яскраво – червоною та відсутньою глищею, з поваленими та зламаними в комелі сухостійними стовбурами та завислими на інших деревах, з нахилом нижньої та середньої частин стовбура понад 30 градусів від вертикальної осі, дерева з дугоподібно зігнутими стовбурами, з підірваною кореневою системою, з локальним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками. Переважаючими видами, що завдали найбільшої шкоди лісовим насадженням Філії є короїд верхівковий, короїд шести зубчастий, в меншій мірі - малий сосновий лубоїд, вусачі: сірий довговусий, кореневий коротковусий, рагій ребристий та златки. Вся пошкоджена стовбуровими шкідниками частина хвойних дерев уражена заболонною синьою гниллю дереворуйнівних грибів, які розвиваються в ходах комах у заболонній частині стовбурів. Посиніння деревини хвойних дерев пов'язане з патогенним грибом офіостомой.

Шкідливість комах і збудників хвороб проявляється у порушенні структури крон, частковій або повній втраті хвої, зменшенні приросту, зменшенні стійкості до дії вітру та інших чинників, погіршенні санітарного стану дерев або їхньої загибелі, впливі на генеративну сферу дерев, а також – на якість лісової продукції, зокрема деревини.

Одним із заходів зменшення небезпеки поширення стовбурових шкідників та хвороб лісу є вчасне проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

Оглянуті ділянки, де відмічено свіже групове всихання дерев сосни (IV - V категорії санітарного стану), пошкоджених стовбуровим шкідниками (короїдне враження), які занести в **Книгу обліку осередків хвороб і шкідників лісу як осередок верхівкового короїда: Дахнівське лісництво – квартал 63 виділ 23, квартал 65 виділ 7, квартал 111 виділа 2, 29.**

Слід відмітити ділянки в Дахнівському лісництві – квартал 9 виділа 7, 8, 84, квартал 16 виділ 8, квартал 65 виділа 4, 5 та у Свидівському – квартал 47 виділ 12, де присутні в невеликій кількості повалені сухостійні дерева VI категорії санітарного стану, із зламами в комелі, з локально та повністю відшарованою корою, із слідами пошкодження стовбуровими шкідниками.

Вагомою причиною погіршення стану соснових дерев та їх всихання на всіх обстежених ділянках Свидівського та Дахнівського лісництв є розмноження рослини – напівпаразита омели австрійської. Присутні соснові дерева, в яких крони понад 30 відсотків заселені омелою, відмираючі та загиблі - IV – VI категорії санітарного стану, із блідо – зеленою, червоною та відсутньою глищею, суховершинні, без приростів, з локальним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками (короїди, вусачі, златки), які теж будуть відібрані в вибірково санітарну рубку.

При огляді відмічаємо, омела австрійська, вкорінюючись в гілках соснових верхів, розрослась у вічнозелені напівпаразитні кулясті «кущі», отримуючи воду і мінеральне живлення від дерев, на яких живе, спричинила суттєве зниження енергії росту деревостану, є причиною зниження довговічності насаджень, призводячи до часткової або суцільної суховершинності й усихання дерев. Вона (омела) є одним із найлютіших ворогів зелених (здорових) соснових насаджень, яка здатна з часом знищити наймогутніше дерево.

Соснові ділянки по обстежених лісництвах обліковуються по Філії, як осередок омели австрійської із зазначенням в таксаційному описі. Але в **Книгу обліку хвороб та шкідників лісу занести ділянки, які відсутні в наявному осередку омели австрійської : по Дахнівському лісництву - квартал 9 виділ 8, квартал 34 виділ 7, квартал 61 виділ 27, квартал 62 виділа 14, 20, 21, 22, квартал 64 виділ 9, квартал 64 виділа 9, 16, квартал 91 виділ 7, квартал 110 виділ 12, квартал 111 виділа 26; по Свидівському лісництву - квартал 46 виділ 19, квартал 47 виділ 13 (дубова ділянка, де в складі є сосна, вражена омелою), квартал 55 виділ 2.**

Відповідно «Санітарних правил в лісах України» - «дерева з рослинами-напівпаразитами (омелою) III-VI категорій санітарного стану підлягають вирубковому вирубуванню».

У хвойних насадженнях Свидівського лісництва – квартал 47 виділ 12, квартал 46 виділ 19, квартал 55 виділ 3, при огляді повалених дерев, під корою виявлено ризоморфи опенька осіннього (*Armillaria mellea*), також на даних ділянках наявні плодові тіла опенька осіннього. Явною ознакою хвороби (коренева гниль) є ризоморфи під корою на стовбурах та вихід плодових тіл опенька осіннього, що й було виявлено на момент обстеження на вказаних ділянках.

Зараженню ростучих дерев сприяє засуха, пошкодження шкідниками та різними хворобами. У результаті дії гриба розвивається біла гниль корозійно – деструктивного типу коренів і

окоренкової частини стовбура, коріння при цьому згнивають повністю, а на стовбурі утворюється заболонна біла гниль з чорними лініями, від якої уражені дерева гинуть. Опеньок осінній дуже поширений і шкідливий.

По Філії занести в Книгу обліку хвороб та шкідників лісу як осередок опенька осіннього вище зазначені ділянки Свидівського лісництва.

У Дахнівському лісництві квартал 62 виділ 5 обліковується осередок кореневої губки, де спостерігаються наявні ознаки, характерні для кореневої губки - це групове всихання з випаданням дерев, галявини, що оточуються дуже ослабленими всихаючими деревами з ажурними кронами, короткими пагонами з блідо - зеленою хвоєю у вигляді пучків, з окорованою нижньою частиною стовбурів, пошкодженими стовбуровими шкідниками (короїди, вусачі, златки), з нальотом чорно-коричневого кольору.

В результаті враження кореневими гнилями, деревостани втрачають свою механічну стійкість, звідси і вітровальні дерева. Коренева губка викликає строкату, корозійну, ядрову, кореневу і комлеву гниль, відшарування кори в нижній частині стовбура.

При лісопатологічному обстеженні на всіх соснових ділянках виявлені поодинокі дерева з ранами раку - сірянки, які розташовані в середній і верхній частині стовбурів під кронами, що призвело додатково до сильного ослаблення дерев, на яких спостерігається зрідження крони із жовто - зеленою та червоною глицею, суховершинність, відсутність приростів. Є рани витягнутої форми, кора на ранах відшаровується, живиця, яка виділялась із зруйнованих смоляних ходів, засохла в повітрі. У вибірково санітарну рубку відбиратимуться дерева, коли рана охоплює понад 1/2 периметра стовбура в нижній частині (нижче середини) крони або всохло понад 1/2 крони.

Пошкоджені насадження є небезпечними об'єктами розповсюдження осередків вторинних шкідників та хвороб лісу в суміжних насадженнях. Важливим є оперативне вилучення свіжозаселених короїдами хвойних дерев з насаджень для зменшення чисельності шкідливих комах.

Слід зазначити, що в багатьох обстежених ділянках Дахнівського та Свидівського лісництва базовим лісовпорядкуванням призначені вибірково санітарні рубки.

По Дахнівському лісництву - ділянки в кварталі 29 виділі 2, по Свидівському - квартал 1 виділ 5, квартал 5 виділ 6 лісовпорядкуванням зазначені мінусовими насадженнями.

По Свидівському лісництву квартал 7 виділа 4, 10 та Дахнівському - квартал 29 виділ 2, квартал 62 виділа 2 дотримуватись слабкої інтенсивності виборки дерев сосни у вибірково санітарну рубку, щоб повноту насаджень не понизити нижче допустимої.

На обстежених ділянках, які відносяться до рекреаційно - оздоровчих лісів, у вибірково санітарну рубку будуть відібрані дерева, уражені раковими хворобами лише IV та V категорії санітарного стану лісів згідно «Санітарних правил в лісах України».

Таким чином, в обстежених насадженнях Філії будуть відібрані у вибірково санітарну рубку дерева, пошкоджені стовбуровими шкідниками та хворобами лісу, а саме:

- дерева хвойних порід IV - VI категорій санітарного стану, пошкоджені комплексом стовбурових шкідників: короїдами (верхівковим та шестизубчастим, малим сосновим лубоїдом), вусачами (сірим довговусим, рагієм ребристим, кореневим коротковусим), златками;
- соснові дерева в осередку опенька осіннього (кореневі гнилі);
- дерева хвойних порід в осередку кореневої губки;
- дерева сосни, на яких понад 30 відсотків крони заселено омелою австрійською;
- дерева IV - VI категорії санітарного стану, вражені раком - сірянкою, підлягаючі вибірковій санітарній рубці.

Характер всихання насаджень поодинокий та груповий. Тип всихання - різкий та поступовий.

При проведенні вибірових санітарних рубок у насадженнях філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» залишати дерева, які виконують важливі біоценологічні функції та слідкувати, щоб зменшення повноти насаджень не було нижче встановленого показника повноти.

ДСЛП «Херсонлісозахист» рекомендує лісовій охороні Філії здійснювати моніторинг за поширенням шкідників лісу та весною проводити наземні біологічні заходи боротьби із шкідниками лісу, а саме розвішування гнізд для птахів.

Висновок:

1. В насадженнях, пошкоджених стовбуровими шкідниками та вражених хворобами лісу, з метою недопущення розмноження та розповсюдження у прилеглих насадженнях стовбурових шкідників, хвороб лісу, провести заходи з поліпшення санітарного стану лісів із застосуванням найефективніших методів та технологій, враховуючи стан насаджень, особливості розвитку шкідників.
2. З метою поліпшення санітарного стану лісів, обстежені насадження потребують проведення **вибірково санітарної рубки на загальній площі 348,5 га.**
3. Заходи з поліпшення санітарного стану лісів здійснювати з дотриманням вимог «Санітарних правил в лісах України», затверджених постановою КМУ від 27 липня 1995 року № 555.

Акт складений в 3 примірниках.

Додаток: фотоматеріали

Начальник відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист»

Олена ДОМАНЧУК

Інженер – лісопатолог I категорії відділу діагностики
ДСЛП «Херсонлісозахист»

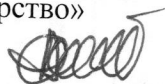
Раїса РУДЬ

Інженер – лісопатолог I категорії відділу нагляду та прогнозу
ДСЛП «Херсонлісозахист»

Володимир БОВК

Головний лісничий філії «Черкаське лісове господарство»
ДП «Ліси України»

Олександр СИДОРЕНКО

Інженер ОЗЛ філії «Черкаське лісове господарство»
ДП «Ліси України»

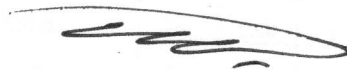

Вадим КОЗКА

Лісничий Дахнівського лісництва

Олександр БАСАРАБ

Лісничий Свидівського лісництва

Юрій КРАВЧЕНКО